

En serie om arbetsmiljö

A-Ö om arbetslivet

Lärarhandledning

De tecknade serierna *En serie om arbetsmiljö* och *A – Ö om arbetslivet* är producerade av Arena Skolinformation, en del av Arenagruppen, i nära samarbete med ett antal fackförbund. Serierna finns på arbetslivskoll.se och kan med fördel användas tillsammans med våra andra material och filmer om arbetsliv och arbetsmiljö.

Den här handledningen vänder sig till dig som vill använda serierna i din undervisning. Serierna kan användas till exempel av lärare i samhällskunskap som en del av undervisningen om arbetsmarknad och arbetsliv, av studie- och yrkesvägledare och av lärare i svenska som andraspråk som underlag för läsförståelse och orientering i det svenska samhället. I handledningen hittar du förslag på hur ni kan jobba vidare med de frågor som lyfts i serierna, olika övningar som kan göras i klassrummet, samt seriernas kopplingar till läroplaner och ämnesplaner.

En serie om arbetsmiljö bygger på en undersökning från 2021 av Mira, det kvinnliga nätverket inom Målareförbundet, om arbetsmiljön för kvinnliga målare. I serien får du följa Katja som jobbar som målare. Hon blir illa behandlad av en kollega, vilket inte tas på allvar av hennes chef. Den tar även upp vilka lagar som finns och vad du kan göra om du är med om något liknande. Serien är skapad av Sofia Lucas och Julia Balke.

A–Ö om arbetslivet tar upp olika begrepp som det kan vara bra att känna till när du jobbar. Begrepp som tas upp är till exempel a-kassa, lön, kollektivavtal, jobba svart, ob-ersättning, semester och övertid. Serien är skapad av Sofia Lucas.

Utdrag ur Gymnasieskolans läroplan, Övergripande mål och riktlinjer:

2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

"Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna..."

"Skolans mål är att varje elev ... har kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och ... är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket..."

Utdrag ur Gymnasieskolans kursplan Samhällskunskap 1a1:

Centralt innehåll: *"Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen."*

Utdrag ur Gymnasieskolans kursplan Samhällskunskap 1b:

Centralt innehåll: *"Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen"*

Ämnets syfte: *"Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse för frågor om arbetsliv ..."*

Övergripande mål och riktlinjer:

"Det är vuxenutbildningens ansvar att varje elev har kunskaper om samhälls- och arbetsliv, arbetsmarknaden och de roller som parterna på arbetsmarknaden har samt arbetsrätt och arbetsmiljö..."
"har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv..."
"har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livs- och värderingsfrågor..."

Utbildningsval - arbete och samhällsliv:

"har kännedom om arbetslivets och arbetsmarknadens villkor när det gäller bl.a. arbetsrätt och arbetsmiljö"

Utdrag ur kursplan för kommunal vuxenutbildning i Svenska för invandrare:

Syfte: *"Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier"*

Utbildningens mål och karaktär:

"Genom undervisningen i grundläggande läs- och skrivinlärning ska eleven ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda språket i olika sammanhang..."
"använda läsning och skrivning för att lära, förstå och uttrycka sig, ... Eleven ska också ges möjlighet att utveckla sin interkulturella kompetens genom att reflektera över egna kulturella erfarenheter och jämföra dem med företeelser i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv i Sverige"

I serien får vi möta Katja som arbetar som målare. Hon fikar med sin kompis och berättar om en situation som hänt på hennes arbetsplats. En kollega ringde på hjälp men när Katja kom sa han "Inte du det här är tungt!". Katja berättade för chefen som svarade "Du vet hur han är, det är bara biologi ...!". Serien slutar med att Katja säger "Man får ha skinn på näsan i den här branschen."

Förslag på samtalsmodell

Följande övningar kan med fördel göras med strukturen EPA, Enskilt Par Alla. Eleverna får först tänka själva, sedan prata i par, och till sist lyfter läraren några saker i helklass.

Samtal om handling och innehåll

Läs serien enskilt eller tillsammans och samtala sedan om seriens handling och innehåll.

- Beskriv seriens handling. Är det någon del som du minns särskilt?
- Finns det några svåra ord?
- Finns det några ord som är extra viktiga?
- Vad handlar serien om, tycker du?
- Vad tror du de som gjort serien vill säga?
- Har du något förslag på ett namn på serien?

Samtal om personerna i serien

Personerna vi får möta i serien är:

- Katja
- Kompisen
- Kollegan
- Chefen

Vad får vi veta om de olika personerna? Varför tror du att de handlar som de gör?

Vem har störst makt att påverka situationen? Vad skulle du vilja säga till de olika personerna?

Diskussion om trakasserier

En serie kan vara ett bra sätt att inleda en diskussion om olika ämnen. Denna serie berör teman som könsbaserad diskriminering och trakasserier, vikten av att våga säga ifrån och chefers ansvar.

Förslag på diskussionsfrågor:

- Vad krävs för att man ska våga påpeka fel och brister på en arbetsplats?
- Vad är det bästa att göra om du eller någon annan blir illa behandlad på arbetsplatsen?
- Vad har chefen för ansvar?
- Vilka orsaker finns det till att det uppstår situationer som den i serien?
- Vad kan göras på en arbetsplats för att motverka trakasserier och kränkningar?
- Vad kan göras i samhället för att skapa ett mer jämställt arbetsliv?

EN SERIE OM ARBETSMILJÖ

arena skolinformation

Ta reda på mer

Arbeta i grupp eller enskilt och ta reda på mer om:

- Fackföreningar
- Kollektivavtal
- Arbetsmiljölagen
- Skyddsombud
- Diskriminering
- Diskrimineringslagen
- Diskrimineringsombudsmannen
- Trakasserier och kränkningar.

Skriv nya pratbubblor

Katjas kollega säger en kränkande kommentar och chefen tar det inte på allvar. Vad tycker du att chefen eller kollegan borde ha sagt i stället? Skriv nya pratbubblor och byt ut de nuvarande.

Skriv en fortsättning

Skriv en fortsättning på serien där vi får reda på vad som hände sen med de olika personerna och vad de tänkte om det som hände. Testa att växla berättarperspektiv så att vi får höra både Katjas, chefens och kollegans berättelse. Testa att skriva det som en dagbok, en intervju eller ett inlägg på sociala medier.

Skapa en egen serie

Skapa en egen serie. En vanlig modell är sex serierutor på en sida. Förslag på rubriker:

- En god arbetsmiljö
- En tuff dag på jobbet
- Sveriges sämsta chef
- Så förbättrade de arbetsmiljön

På arbetslivskoll.se hittar du bl.a. följande material som passar bra om ni vill jobba vidare med de teman som tas upp i serien:

- *Arbetsmiljö - så funkar det* med tillhörande lärarhandledning. Finns även som ljudbok.
- Fyra filmer om arbetsmiljö: *Schyssta villkor på arbetsplatsen*, *Våld och hot på arbetsplatsen*, *Säkerhet på arbetsplatsen* och *Mobbning på arbetsplatsen* med tillhörande lärarhandledningar.
- *På lika villkor - Jämställdhet genom livet* med tillhörande lärarhandledning.
- Filmen *Rasism i arbetslivet* med tillhörande lärarhandledning.

I A-Ö om arbetslivet går vi igenom olika ord som kan vara bra att känna till när du jobbar, till exempel anställningsavtal, lön och arbetstid. Varje ord förklaras med hjälp av en kortfattad text och ett par serierutor.

Förslag på samtalsmodell

Följande övningar kan med fördel göras med strukturen EPA, Enskilt Par Alla. Eleverna får först tänka själva, sedan prata i par, och till sist lyfter läraren några saker i helklass.

Samtal om innehåll

Läs serien enskilt eller tillsammans och samtala sedan om seriens innehåll.

- Beskriv seriens innehåll.
- Är det någon del som du minns särskilt?
- Finns det några svåra ord?
- Finns det några ord som är extra viktiga?
- Vad handlar serien om, tycker du?
- Vad tror du de som gjort serien vill säga?
- Har du något förslag på ett namn på serien?

Samtal om rättigheter i arbetslivet

En serie kan vara ett bra sätt att inleda en diskussion om olika ämnen. Denna serie berör bl.a. teman som rättigheter i arbetslivet, kollektivavtal och arbetsvillkor.

Förslag på diskussionsfrågor:

- Vilka egna erfarenheter har du av det som tas upp i serien?
- Vad är det viktigaste att tänka på när du ska jobba?
- Vilket stöd kan du få av facket?
- Hur kommer det sig att vi har dessa rättigheter i arbetslivet?
- Vad är en bra arbetsplats?
- Vad kan göras på en arbetsplats för att skapa goda arbetsvillkor?
- Vad kan göras i samhället för att skapa goda arbetsvillkor?

Ta reda på mer om begrepp i serien

Arbeta i grupp eller enskilt och ta reda på mer om de ord och begrepp som tas upp i serien.

De begrepp som tas upp är:

- A-kassa
- Anställningsavtal
- Arbetsmiljö
- Arbetsgivare
- Arbetstid
- Facket
- Jobba svart
- Kollektivavtal
- Lön
- Ob-ersättning
- Pension
- Semester
- Övertid

Ta reda på mer om lagar om arbetslivet

Mycket av arbetsvillkoren i Sverige styrs av kollektivavtal som förhandlas fram av fack och arbetsgivare. Men det finns även flera viktiga lagar som berör arbetslivet.

Några av dessa är:

- Arbetstidslagen
- Förtroendemannalagen
- Lagen om medbestämmande i arbetslivet, MBL
- Arbetsmiljölagen, AML
- Semesterlagen
- Lagen om anställningsskydd, LAS
- Föräldraledighetslagen
- Diskrimineringslagen

Jobba enskilt eller i grupp och ta reda på mer om vad som står i dessa lagar och vad de innebär i praktiken för dem som jobbar i Sverige. Presentera för varandra till exempel genom ett bildspel, en affisch eller kanske en kort teaterpjäs.

Skapa en egen serie

Testa att skapa din egen serie. En vanlig modell är sex serierutor på en sida.

Förslag på rubriker:

- Viktigt att tänka på när du jobbar
- En bra dag på jobbet
- Ett besök på Sveriges sämsta arbetsplats
- En dag på jobbet år 1910
- En dag på jobbet 2123

På arbetslivskoll.se hittar du bl.a. följande material som passar bra om ni vill arbeta vidare med de teman som tas upp i serien:

- *Arbetslivet - om arbetsmarknaden i Sverige och världen* med tillhörande lärarhandledning. Finns även som ljudbok.
- Filmerna: *Vanliga frågor om arbetslivet del 1 och 2* med tillhörande lärarhandledning.
- *Arbete - lättläst om arbetsliv och arbetsmiljö i Sverige* med tillhörande lärarhandledning och ordlistor på nio språk.

